

JASNA BILUŠIĆ

GLUMICA

Razgovarala: Gordana Ostović

Bogatstvo talenata

Kada se na Dubrovačkim ljetnim igrama pojavila u ulozi Vjere u *Četvrtoj sestri* Janusza Glowackog u režiji Ivica Boban, većina se prosječnoga gledateljstva upitala gdje je kazalište do sada skrivalo tu malu. Doduše, mala već ima trideset i koju i u stalnom je angažmanu u kazalištu "Komedijska", gdje se pamti po mjuziklima *Jesus Christ Superstar*, *Kralj je gol*, *Crna kraljica* i drugima, ali ćete je teško naći u nekoj dramskoj podjeli tog kazališta. Prije ćete je prepoznati kao *Lady koja pjeva jazz* u BP klubu, vidati na sceni s Rundekom, Haustorom ili Songkillersima nego kao junakinju tragedija ili komedija. Zagonetna osoba iz prethodnog opisa glumica je i jazz pjevačica svestranog obrazovanja, Jasna Bilušić, koja je ove sezone zvijezda kazališnih pozornica iz dvaju razloga. Jedan je spomenut, uloga Vjere u *Četvrtoj sestri*, a drugi je sjajno glumačko ostvarenje u matičnom kazalištu "Komedijska", u ulozi Edit Piaf u biografskoj glazbenoj drami o slavnoj šansonijerki, koju je napisala Britanka Pam Gems. Ne imitirajući original, Jasna Bilušić ušla je pod kožu tog beskrajno emocionalnog i nesretnog bića, te male, prgave, ranjive i samoćom uplašene žene. Prava drama Piafina života izlazila je na vidjelo u njezinu načinu pjevanja punom bola i prkosa, i u rukama koje se stišću pa onda čeznutljivo pružaju u dozivanju Drugog. "Non, Je ne regrette rien", pjevaju i Edith i Jasna. Vrijeme kazališne šutnje Jasna je živjela mudrošću Sioux indijanaca. "Bože, podaj mi mirnoću, da podnosim stvari koje ne mogu promijeniti, podaj mi hrabrost, da promijenim stvari koje mogu promijeniti." Čekajući svoje vrijeme na daskama, ona je disala glazbu koja je zapravo, kaže, bila u njoj od djetinjstva čak i više nego potreba za kazališnom iluzijom. Tim sjećanjem započinjemo razgovor...

U čovjekovu prvom iskustvu sa svijetom, čini mi se, prvo je glazba, ako u to ubrojimo ritam majčina srca koje dijete sluša u utrobi. No ljudi su se vjekovima jednakim potrebama okupljali i oko glazbe i oko riječi, pričajući i slušajući priče te plešući.

Kad sad pogledaš unatrag, jesi li prvo glumatala pred ogledalom i oblačila mamine haljine ili cupkala uz glazbu?

Ono čega se jasno sjećam jest pjevanje i kreveljenje pred ogledalom u maminoj čipkastoj svijetlozutoj spavačici s okruglom četkom u ruci umjesto mikrofona. A moja majka tvrdi da sam propjevala i proplesala uz reklame na TV-u dok još nisam mogla ni hodati ni govoriti. I kaže kako je već onda znala da ću ovako završiti.

Kao dijete, nikad se nisam vidjela kao glumica. Taj svijet bio mi je potpuno stran. Moji su roditelji tehničke struke i u kući se o umjetnosti znalo i pričalo isključivo na konzumentskoj razini. No glazba mi je bila strast od najranijih dana. Sjećam se predivnih jutara kad bi se kuća ispraznila, a ja bih provodila sate ležeći na podu glave naslonjene na zvučnik gramofona, slušajući kao dijete Radeta Šerbedžiju kao princa u *Trnoružici* ili, kao tinejdžerka, Billie Holiday, Janis Joplin i Glenna Millera.

I ritam i riječ moćno su, možda najmoćnije oružje koje čovjek posjeduje. Ritam djeluje na čovjeka neposredno i budi u njemu iskonsku energiju, dok se riječ uvlači polako, pamti se dugo i formira ga. Svijet koji dijete stvori u mašti označi ga za cijeli život. Zapravo, mislim da sam bila spremna postati glumicom davno prije nego što sam to sama htjela priznati. No sad sam sretna što sam poslušala dijete u sebi i odabrala biti to što sam danas.

Kako si se odlučila otići na prijemni iz glume? Već si i prije, dok si glumila u Dramskom studiju Zagrebačkog kazališta mladih, pjevala s bendovima. Tada mi se činilo da si nekako više bila zagrinjana za glazbu, jer bi svaki trenutak izvan proba provodila dolje u podrumu tadašnjega ZKM-a pjevajući.

Istina. Energija koja je vladala u podrumu privlačila me je mnogo više od one koja je vladala u glumačkoj skupini na katu. Ljudi u Dramskom studiju, danas sve manje-više poznati glumci ili ljudi javnih profesija, uglavnom su dolazili iz glumačkih ili umjetničkih obitelji i imali su neku svoju spiku koju ja

nisam baš najbolje mogla razumjeti. Kopirajući roditelje ili glumce-uzore, furali su neki lažnjak-film, prenemagali se i glumili glumce: grupice, zvijezde, aferice, ogovaranja. Meni je to užasno išlo na živce, nisam mogla na taj način komunicirati, kako onda tako ni sada. A u podrumu su bili neki sasvim drugi klinci: s posuđenim ili skrpljenim instrumentima, užarenih glava, satima probavajući prvih deset taktova nekog Hendrixa, prepuni volje i strasti za glazbom. Prepoznala sam se u njima. Nismo puno pričali, zapravo kad se sad sjetim, o tim dečkima nisam privatno znala gotovo ništa, a provodili smo sate i sate u tom podrumu zezajući se i uživajući u zaglušujućoj buci koju je malo tko odozgo mogao podnijeti. Ta je situacija još više potkrijepila moju odluku da gluma definitivno neće biti moja budućnost. No, kada sam nakon mature to ljeto zapela u Dubrovniku (već sam upisala filozofiju

i francuski na Filozofskome fakultetu) i odgledala gotovo sve probe *Romea i Julije* s Almom Pricom i Draganom Despotom, osjetila sam svu ljepotu i zanos tog posla. Alma je bila apsolutno najljepša žena na svijetu, a Dragan je na svakoj probi skupljao i ravnao Jezuitske skale svojom energijom: ja sam samo sjedila i upijala. I provela najljepše ljeto do tada. Na jesen sam otišla na prijemni i prošla.

Koji si tip uloga dobivala na Akademiji? Jesu li te svrstavali u neki fah? Bi li neke uloge od tamo voljela ponoviti?

Na Akademiji sam prošla kroz dosta klasa i svaki profesor vidio me u nekom drugom tipu, vjerojatno zato što imam prilagodljivo lice. Igrala sam najrazličitije role, od Desdemone, preko plemenite kurve u *Vjetru u granama* Sassa-Frassa, do majke u *Jesenjoj sonati*. Upravo ta posljednja ostala mi je u prekrasnom sjećanju. Hvala profesorici Nevi Rošić što mi je poklonila to iskustvo. Ako postoji rola koju bih voljela ponoviti u životu, to je onda zasigurno ta.

U svakoj dobro izvedenoj pjesmi, bilo da je riječ o klasiци, jazzu ili rocku, uvijek je na neki način prisutna teatralizacija, dramska vibracija. Moram priznati, iako će to nekima zvučati blasfemično, da me na sličan način može uzбудiti Beethoven i recimo Edith Piaf, Bach i Mick Jagger. Čini se da ti u pjevanju interpretaciji dodaješ dramsku vibraciju, tako da tuđa pjesma odmah postane tvoja, a tek je onda tako posvojenju nudiš publici.

Zašto blasfemija?! Glazba je glazba, i ako je dobra, djeluje na čovjeka koji za nju ima sluha. Čista glazba svojim zakonitostima i magijom koju posjeduje pronalazi put do čovjekove duše, a dramska je napetost sasvim sigurno jedan od njih. Kad je riječ o vokalnoj glazbi gdje je prisutan i tekst, dramska se napetost prenosi i riječju. Tekstovi su lirski, dramski, narativni, ovisi o stilu i namjeni. Kaže se da dobar interpret može dojmljivo iznijeti i banalan tekst, no ja se s tim baš ne mogu složiti. Kad pjevač "nakalem-ljuje" emociju na tekst koji je isprazan, stupidan ili koji u sebi ne nudi pokriće za to, rezultat je lažan, neuvjerljiv, "preglumljen", kako bi u kazalištu rekli. Stoga ja u svojim interpretacijama pažljivo odmjeravam količinu unešenih emocija i dramatičke. Odbavši, naravno, pjesmu koja me u tom smislu intrigira. To je proces koji se događa paralelno s usvajanjem pjesme, a kad osjetim da u sebi za nju imam pravo emotivno pokriće, izlazim s njom pred publiku. I onda joj se dajem, bez kalkulacija i zadržske. Dakle, analogija s kreiranjem glumačke role potpuno stoji. Doista ne znam kako taj proces teče kod drugih mojih kolega glazbenika: netko traži polazište u melodijskoj liniji, netko u harmonijskoj strukturi, netko u

Piaf,
Zagrebačko gradsko
kazalište Komedija

glazbenim i inim asocijacijama, netko u aranžmani... No, duboko u sebi ja sam glumica i sve, ne samo svoj posao, promatram, analiziram i činim na taj način.

Kad te gledam, primjećujem da osjećaš tijelo na sceni, da misliš na gestu. Koliko razmišljaš o tijelu u radu na ulozi?

I razmišljam i ne razmišljam. Tijelo ima svoje zakonitosti koje često ne podliježu diktatu racija. No, postupan i studiozan rad na ulozi čini da se tijelo nesvjesno počinje prilagođavati liku. Tijelo mi odmah signalizira kad radim nešto krivo, kad je mizanscen neprirodan, kad trošim previše energije... Glumac mora oslušivati tijelo u svakom trenutku rada na ulozi, ali da bi mu ono bilo poslušan i besprijekoran suradnik, mora ga njegovati i odgajati za to. Često postava tijela riješi cijelu ulogu, iz njega kreću geste, mimika, energija, pogledi. U razvoju glumačkog izraza, fizički teatar, popularan 60-ih i 70-ih godina 20. st. odigrao je važnu ulogu u osvještavanju i oslobađanju glumca. No, ako glumac nije scenski inteligentan, ako je lišen scenskog naboja i šarma, ako ne zrači energijom i ako ne nosi emociju, tijelo mu neće puno pomoći. Gluma je za mene potpuno osviješten čin u kojem je glumac apsolutni gospodar scenskoga prostora i vremena. Za to treba puno vještine i znanja, a onda povrh toga još i ono "nešto".

Nakon uloge u predstavi *Četvrta sestra* Janusza Glowatzkog u režiji Ivica Boban na Dubrovačkim ljetnim igrama, ponovno se o tebi piše kao o glumici. Onda dolazi Piaf u kazalištu "Komedija" i još jedan veliki glumački uspjeh. Iako u vrijeme dok je tvoja glumačka karijera bila nekako u prikrajku nisi melankolično gledala sjene na zidovima svoje sobe, nego stvarala uspješnu karijeru jazz pjevačice, ipak, intimno, jesu li ti nedostajali ovakvi glumački zalogaji?

Stvari su zapravo išle malo drugačije. Nakon Akademije i ulaska u ansambl kazališta "Komedija", mnogo sam radila kao glumica, i po drugim teatrima, i u koprodukcijama, i na televiziji, i u studentskim filmovima, uglavnom sve i više od onoga što svaki mladi glumac radi "kada mu krene". Onda je došao rat i sve promijenio. Dok su glumci uglavnom mirovali, ja sam i dalje nastupala po klubovima, pojavljivala se u

glazbenim šooovima i televizijskim emisijama, dobila voditeljski angažman na HTV-u, gdje sam pjevala zajedno s glazbenicima-gostima u svakoj emisiji, i dalje sam nastupala po jazz okupljalištima... Kao i publika, tako su i kolege nekako stekli dojam da sam se ostavila glume. Moram priznati da sam i ja malo doprinijela tome, i dalje radije boraveći u glazbenim krugovima nego u kazališnim: takva sam, nisam se mnogo promijenila od mladih dana. Metamorfoza iz glumice u pjevačicu dogodila se bez moга svjesnoga htijenja, no činjenice su govorile tome u prilog: u medijima sam bila prisutna uglavnom kao pjevačica, i tako vas onda počnu percipirati i publika i kolege.

Piaf, Zagrebačko gradsko kazalište Komedija

Kako sada stvari stoje, mislim da je moj povratak u glumu došao u pravi čas: vrijeme koje je za mnom potrošila sam na najbolji moguć način, upoznala sam sebe, svoje mogućnosti i ograničenja, naučila svašta, vidjela još više i postala osoba koja u ovom trenutku može dati svoj optimum. Ne žalim za ulogama mladih cura, lakomislenih djevojčuraka ili naivki, nikad nisam bila taj tip, ni sa svojih 20 godina, nikad nisam znala kako to odigrati. Glumački zalogaji koji sada dolaze, dolaze u najbolje moguće vrijeme.

U *Četvrtoj sestri* u kojoj Glowatzki ironično daje cironhumorni prikaz tranzicijskoga društva što je

komunizam zamijenio tajkunskim kapitalizmom i gdje na ruševinama emocija ljudi očajnički traže izlaz, ti igraš Vjeru, učiteljicu, pravovjernu Ruskinju i ženu koju ponižava ljubavnik. Ispod maske njezine čvrstoće su očaj i razočaranje, sjeta i rezignacija. Kakvo je iskustvo bilo raditi na Četvrtoj sestri u Dubrovniku i kako si se "sprijateljila" s ulogom?

Zahvaljujući prijedlogu dr. Vjerana Zuppe, te naravno Ivici Boban koja je taj prijedlog prihvatila i pozvala me da se priključim ansamblu, našla sam se u situaciji o kojoj nisam ni maštala. Savršen tekst, uloga koja se činila pomalo neatraktivnom i teškom (a takve baš volim), redateljica koju cijenim od studentskih dana, kolege iz snova (od Alme Price pa nadalje), mlada ekipa studenata glume, divni mladi ljudi prepuni energije i volje za poslom, i mjesec dana Dubrovnik: ima li što ljepše?! Doista mogu reći da sam od prvog dana uživala u probama, bilo da se radilo o mojim scenama ili o scenama mojih kolega, pratila sam proces nastajanja i istraživanja onoga što je na koncu izašlo kao rezultat.

Svoju ulogu tražila sam u nutrini svoga ženskog bića, s kojim i inače imam problema, tako da je ulog bio velik, a rezultat po mene veći od očekivanog. Moja Vjera u stalnoj je borbi, raspeta između vlastitog naslijeđa i svoga intimnog bića koje traži put prema svjetlu, u pokušaju da se otrgne svijetu koji je ograničava. U svom očaju, uspijeva održati vertikalnu obitelj, u svijetu koji se urušava moralno i materijalno, i u neizvjesnosti sutrašnjice u sebi pronaći snagu i nadu.

Gradila sam Vjeru u kontrastu prema svemu: u kontrastu ljetnih boja, u kontrastu sreće i spokoja koji su me ispunjali svaki dan, u kontrastu uloga koje su nastajale oko mene, u kontrastu onoga što bih kao Jasna učinila. Vjera me je mnogo toga naučila i stoga ću ostati vječno zahvalna ljudima koji su mi omogućili da je upoznam.

Rekla si da si u pripremama za ulogu Edith Piaf dva mjeseca intenzivno slušala njezino pjevanje i čak doživjela neke nadnaravne senzacije. Proučavala si njezinu biografiju, gledala snimke. No tvoja interpretacija, i glumačka i pjevačka, oduševljava upravo zato što nisi išla na imitaciju.

Imitacija je posao imitatora. Kazalište je iluzija i publika *a priori* pristaje na nju. Iluzija počinje od pla-

kata, gdje se moje lice podmeće kao Piafino, i to je prvo na što publika mora pristati. Njezine su pjesme pak dio glazbene kulture većine ljudi. Njezin je glas poznatiji od njezina lica. No ono što se pamti od njezina glasa jest intenzitet, emocija, snaga iskaza. I na to sam se kao glumica koncentrirala. Svjesna da nemam ni njezin stas ni čak približno njezin tip lica, a o karakteru da i ne govorimo, shvatila sam da ću sve morati napraviti iznutra. Proučila sam sve materijale do kojih sam mogla doći, no tragala sam za onim nutarnjim, onim što leži iza dobro poznatih činjenica. I slušala sam je, iz dana u dan, neprekidno. Negdje na pola puta već mi se bljuvalo od prvih zvukova s kasete koju nisam vadila iz walkmana, znala sam napamet svaki udah, svaku stanku. I onda sam je odjednom vidjela kako pjeva na pozornici "Komedije". Njezine pjesme postale su mi svakodnevna mantra, kroz njih sam stala sagledavati cijeli komad. Doista sam imala osjećaj da sam je na neki način prizvala k sebi, da me vodi, da mi daje snagu. Moje su mi kolege živi svjedoci, ni pred premijeru ni na predstavi nisam imala ni trunku treme. Imala sam osjećaj da me ona čuva.

Ima li neispunjenih želja u tvojoj glumačkoj biografiji? Kakve bi uloge voljela raditi u budućnosti, u kakvom tipu predstava?

Dugo sam bila uvjerena da nisam u stanju naslijediti publiku, a sada doživljam suprotno. Iako u "Komediji" uglavnom igram uloge s pjevanjem, Vjera mi je dokazala da mogu funkcionirati i bez njega. Što hoću reći? Kao i svi moji kolege, ja samo želim glumiti. Naravno da svi priželjkujemo velike i krasne uloge, no to se ne događa ni često ni svima. Moja je teatarska znatiželja velika i željela bih glumiti što različitije uloge, u raznim redateljskim viđenjima, s raznim kolegama i u najrazličitijim produkcijama. No, reći da ili ne mogu tek onda kad pročitam komad. Moja rola ne mora biti ni velika ni plemenita ni fatalna da me oduševi i da negdje u prostoru koji mi nudi prepoznam mogućnost za sebe. Kod većih uloga mnogo je teže reći ne, jer same po sebi nude više materijala i mogućnosti, no one i te kako mogu biti zamka pa i propast za glumca ako ga povede ambicija i glumačka pohlepa. Uvijek sam znala odabrati, uvijek sam znala odrediti svoje granice i prepoznati

Kraj je gol, Zagrebačko gradsko kazalište Komedija

kada mi se pruži. No ono što mogu reći jest da prirodno inkliniram ozbiljnijim, dramskim ulogama i držim da u njima mogu dati svoj maksimum. No igrala sam i u pučkim predstavama, nastupala pred publikom na cesti i doživljavala beskrajno zadovoljstvo. Ne mogu se i ne želim glumački odrediti: to ionako uvijek čine drugi umjesto nas.

Koliko ti znači redatelj koji jasno i maštovito misli?

Znači puno, gotovo sve, no prije svega mora biti talentiran i dobar čovjek i mora voljeti svoj posao. Redatelj s vizijom unosi harmoniju i provocira pozitivnu energiju u ansamblu. Ovaj posao nije samotnjački, u procesu stvaranja glumac ovisi o brojnim ljudima koji mogu, ali i ne moraju ići na ruku predstavi. A sve kreće od redatelja. Ako dospijete u ruke pametnu čovjeku, karizmatične snage i ideje, po mogućnosti talentiranom, i još k tome nadarenom za rad s ljudima, morate se poljubiti u lakat od sreće! Nitko od redatelja ne očekuje da uvijek ima odgovor na sva pitanja. Zaboga, pa ipak je riječ o kreativnom radu. On može biti i smušen, i histeričan, i distanci-

Jesus Christ Superstar, Zagrebačko gradsko kazalište Komedija

ran, i zaljubljen u sebe, i kakav god hoće, no ako ne voli glumce i kazalište, takvog se redatelja treba čuvati.

Iako si u "Komediji" radila neke značajne stvari, ponajprije glavnu ulogu u spektaklu *Jesus Christ Superstar*, ali još prije i *Crnu kraljicu*, *Guslača na krovu*, *Kralj je gol*, stekla sam dojam da nisi bila zadovoljna opsegom rada. Koje su bile tvoje želje kad si, nakon Akademije, prihvatila angažman u "Komediji"?

Ne bih previše o tome što je bilo. Činjenica je da sam za boravka u "Komediji" doživjela potpuni zaborav kao glumica, sve do uloge u *Piaf*. Mjuzikli su moja davna ljubav, ali ono što se u tom žanru radilo od rata naovamo isključivo su, s iznimkom *Jesusa*, domaći naslovi. Tu je bilo slatkih ulogica, no ono po čemu je "Komedija" bila poznata u svojim zlatnim danima bili su upravo mjuzikli svjetskog kalibra, naslovi koji su je stavljali u rang svjetskih glazbenih teatar. Dramski je repertoar također bio intrigantan i nije se libio eksperimenata, a tzv. "komedijska" publika tada je to s oduševljenjem prihvaćala. To je ono čemu sam se nadala kada sam 1988. postala stipendisticom, a 1990. i stalnim članom "Komedije". Rat je ponovno mnogo toga promijenio, opereta se vratila na scenu, za strane naslove i recentne projekte nije bilo ni novca, ali ni interesa. Šteta. "Komedija" ima i oduvijek je imala sjajne glumce, sposobne za razne zadatke u glazbenim žanrovima, no ako glumac ne dobija prave i zahtjevne materijale, zapušta jedan dio svojih potencijala i to je nepovratna šteta.

Glumci kad se osjećaju zapostavljeni u matičnom kazalištu, obično lobiraju za sebe negdje drugdje. Čini mi se da baš nisi sklona tome, iako si radila u nekoliko nezavisnih kazališnih projekata, a nešto i u drugim kazalištima (npr. u "Gavelli" *Talisman* i *Hrvatskog slavuja*). Jesi li razmišljala prijeći u slobodnjake i što misliš bi li nam kazalište drukčije izgledalo da je veća protočnost.

O slobodnjacima nisam nikad razmišljala jer sam kao stipendistica kazališta "Komedija" odmah nakon završene Akademije počela raditi tamo. Biti član ansambla nije me nikad kočilo da radim i u drugim projektima i s drugim kolegama. Kada bi u kaza-

lištima postojali konkretni planovi repertoara za najmanje dvije godine unaprijed, svatko bi mogao isplanirati ima li vremena i interesa raditi izvan matične kuće. Za glumca je zdravo da s vremena na vrijeme promijeni radnu sredinu i ljude, a publici je zanimljivo vidjeti u svom omiljenom kazalištu i neko novo lice. Iako bi štošta u sustavu funkcioniranja naših kazališta trebalo promijeniti, dublje i veće reforme zahtijevaju pomno promišljanje. Treba odabrati onu opciju koja ide u korist prvenstveno glumcu, a ne instituciji, o kojoj god se radilo.

Tvoj propulzivni duh ne miruje i odvodi te još jednom na ADU, gdje upisuješ studij dramaturgije. Koji su razlozi još jednog povratka u školu?

Još kao apsolventica na Glumi osjećala sam da kao skori akademski građanin još nisam zadovoljila svoju žeđ za znanjem, a sve ozbiljnije bavljenje kazalištem probudilo je u meni želju da se njime pozabavim i iz drugog kuta. Dramaturgija je bila pravi izbor, jer je nudila mogućnost da se uz kazalište pozabavim i filmom, mojom velikom ljubavlju. To mi je bio jedan od pametnijih poteza u životu, iz nekoliko razloga: prvenstveno, upoznala sam krasne ljude, kolege i profesore, bavila sam se sobom, puno čitala i dosta pisala. U ratno vrijeme koje je nastupilo, studij me je potpuno izvukao iz sveopće depresije. Iako sam prvu godinu, 1991., provela na frontu u sklopu dobrovoljačkih jedinica, studij sam nastavila '92., a iskustvo i okus rata koji sam upoznala na gotovo svim bojišnicama Hrvatske uvelike mi je pomogao da se snađem u ratnim temama koje su nas odjednom preplavile. Znanje koje sam stekla, svakodnevno mi pomaže u poslu, ali najljepše od svega jesu ljudi koje sam upoznala, s kojima sam provela te četiri godine i s kojima se i danas družim.

Sada si ponovno na Akademiji u ulozi predavačice jazz pjevanja i teorije songa. Jesi li zadovoljna kako su studenti to prihvatili i je li se Akademija promijenila od kada si je ti upisala?

Sve se mijenja, pa tako i Akademija. Ponovno moram spomenuti dr. Zuppu, dekana Akademije, jer se s njegovim dolaskom počelo mnogo toga mijenjati. Neću govoriti o promjenama na drugim odsjecima, jer o njima ne znam previše, iako čujem da su dobre, no što se tiče Glume, stvari definitivno idu nabolje.

Akademija se otvorila, studentima se nude brojni seminari, suradnja je između odsjeka bolja, tehnička se opremljenost znatno poboljšala, profesorski kadar lagano se mijenja, cijela škola dobija borbu sa starim duhovima. Neke promjene možda i nisu najbolje, ali bitno je da se događaju, one će dovesti do najboljeg rješenja.

Što se tiče kolegija koji je meni ponuđen, on je uvjetno nazvan "jazz pjevanje". Zapravo se radi o tehnici pjevanja koja počiva na tehnici disanja, bez koje nema glumačkog govora. Jazz je ovdje samo krajnji oblik, radi se o prekrasnim, manje-više poznatim melodijama sadržajnog teksta koje pružaju mogućnost za razvoj ne samo glasa, intonacije i daha nego i glumačke izražajnosti i interpretacije. Na dekanov poziv, a na prijedlog moga dragoga profesora Bogdana Gagića, održala sam ogledni semestar, koji je potvrdio da interesa ima, da talenata ima, ali da, na žalost, nema dovoljno vremena. Taj kolegij zamišljen je kao izboran za treću i četvrtu godinu, a to su već ljudi koji rade izvan škole, snimaju i igraju po teatrima i imaju milijun obveza. Kako nismo ustanovili obvezu, klasa se brzo rasula. Ja ih razumijem, gluma je ipak prioritet, no ne želim ponovno okupljati klasu dok je na neki način ne mognem obvezati na redovite dolaske i time osigurati privođenje programa kraju.

Kada si upisala dramaturgiju, još je na sceni bila prisutna generacija talentiranih mladih pisaca: Ivan Vidić, Pavo Marinković, Asja Srnc-Todorović, Mislav Brumec. Mnogi od njih danas su nekako posustali u pisanju. Ima li u tvom vidokrugu koji zanimljiv domaći pisac ili tekst u kojem bi voljela igrati?

Ljudi koje si nabrojala svakako su pisci s kojima tek treba računati. Na svu sreću, ta profesija nije limitirana godinama i sigurna sam da ćemo o njima još puno čuti. Osobno poznajem barem po jedan komad svakog od njih i željno iščekujem što će napisati sada kad su zakoračili u svoje "zrele faze". Fakovci su pokazali interes i potencijal za dramsko pisanje, neki su već i priznati, tj. igra ih se. No, osobito mi je drago što su se moji kolege glumci, na čelu s Filipom Šovagovićem, a evo sada i Filipom Nolom, raspisali i to vrlo uspješno. Što će od svega toga ostati, ne možemo u ovom trenutku znati. Svida mi se svijet

Ante Tomića, jer sam podrijetlom odande, a slaba sam i na onaj Miljenka Jergovića, iako za sada više u proznom nego u dramskom obliku. Asja je oduvijek imala zanimljive likove i zavodljive mračne problematike (osobno me vrlo zanima jesu li je bračni život i dijete promijenili), ona je beskrajno talentirana žena. Nadam se da ću imati priliku zaigrati u jednom od njihovih komada.

Što je s dramom o Billie Holiday koju si počela pisati?

To je sasvim sigurno jedan od poslova koji me čekaju. Ideju nosim u sebi jako dugo, još od doba kad sam počela ozbiljnije slušati tu fantastičnu umjetnicu. Čitala sam njenu biografiju i svijala me tuga nad njenim tužnim i teškim životom, ali puls te žene i njezino cjelokupno tragično biće sadržano je u njezinoj glasu. Billie Holiday, osim što je vrhunska jazz glazbenica, u sebi nosi specifičnu vrstu dramatike, tragediju koja odzvanja u krajevima njezinih pjevačkih fraza. Njezina je priča život koji ju je neprestano vukao dolje i glazba koja ju je držala na površini. Kao i u slučaju Edith Piaf, držim da je već sama glazba

dostatna da prenese taj ključni osjećaj i da tekst u tom slučaju mora biti krajnje funkcionalan. Sve što sam u *Piaf* naučila o redundanciji kad je kombinacija glazbe i teksta u pitanju, primijenit ću u slučaju Billie Holiday. Tekst je koncentriran, asocijativan i nenarativan, iako ključan u građenju priče: glazba je sublimat, u njoj se napetost stvara i razrješuje. Jedva čekam početi raditi na tome, no svjesna sam da mora proći neko vrijeme da se *Piaf* izigra i da u svijesti ljudi ta epizoda završi. Billie je u meni, uvijek je bila i bit će, znam da ću je iznjedrili kad za to dođe pravo vrijeme.

Kako ocjenjuješ kazališnu ponudu Zagreba i koja je tvoja procjena hoće li KNAPP, nedavno pokrenuto kazalište na Peščenici, zaživjeti i postati mjesto zanimljivih kazališnih projekata?

U okviru kulturnih prilika, ali i potreba, mislim da se u Zagrebu radi mnogo. Ideja ne manjka, potreba za ovom ili onom scenom uvijek postoji, ali nije sve ni u novim teatarskim zgradama, pogotovo kad novca manjka u toj mjeri da ga se mora namicati oporezivanjem honorara umjetnika. Ima puno neiskorištenih potencijala u neobaveznom, zabavlačkom segmentu kazališta kao što su kabareti, varijetei, cafe-teatri, itd. Zagreb je po tome nekad bio poznat, a mislim da ljudi danas upravo vape za takvom vrstom zabave. No, bez financijske potpore institucija ili sponzora o tome je suludo i maštati. Dok smo u ovako katastrofalno lošoj socijalnoj situaciji, gdje je građanin kao konzument kulture onemogućen dio svog novca redovito i bezbolno trošiti na kulturu, ne možemo računati na sigurnost bilo kojeg projekta. Potpora grada nikad nije dovoljna, zakon o sponzorima još nije riješen, a kao što znamo, bez novca i najbolja ideja uvene.

Što se KNAPP-a tiče, to je odlična ideja, no uvjeti za stvaranje profesionalnog kazališta u prostorima Kulturnog doma na Peščenici daleko su od onih koji bi zadovoljavali prosječne standarde. Inicijalni novac se prikupio, scena je pokrenuta, no evo, samo primjera radi, *Četvrta sestra* će se umjesto dogovorenih deset, odigrati samo pet puta, jer se osigurani novac potrošio! Pohvalno je da je KNAPP proradio, to je u cijeloj priči najlakše. Ljudi koji su stvar pogurali trebali bi se domisliti kako taj prostor učiniti uistinu ka-

zališnim, od menadžmenta do financiranja, i kako mu osigurati kontinuitet i vrijeme potrebno da zaživi u pravo kazališe na periferiji.

Što ti se čini, vlada li kod nas više materijalno siromaštvo ili siromaštvo duha?

O materijalnom siromaštvu nema dvojbe. Ne gledajmo samo Zagreb, premda je u ovom gradu siromaštvo u kontrastu s *nouveau richeom* postalo bolno: naša je Hrvatska osiromašena zemlja. I to je tužno. Opljačkali smo sami sebe. Što se pak siromaštva duha tiče, tu nikakvi sponzori ne mogu pomoći, jer upravo oni koji imaju najviše novca ne čine ništa u promicanju svega onoga što nas je kao kulturnu sredinu krasilo samo desetak godina prije. Zabrinjavajuća je razina ne samo kulture nego i obrazovanosti. Pa pogledajte samo "Milijunaša"! To je naša prava slika. Katastrofa! Biti skroman, pametan, poštovati starije, biti vrijedan, načitan... koga to danas više zanima? Žalim mlade ljude koji odrastaju u društvu čija su mjerila vrijednosti izgubila duhovnu dimenziju. Jadno takvo društvo!

Bi li izdvojila jednu dobru predstavu koju si gledala posljednjih godina?

Magic & Loss, definitivno. Ima tome dosta da je ta predstava igrala, ali nijedna do sada nije mi se tako urezala u pamćenje. Neka mi oprostite kolege. Što se tiče današnje ponude, ne zato što sam njezin dio, doista moram izdvojiti *Četvrtu sestru*. Držim da je u posljednje vrijeme to apsolutno najzanimljivija predstava na repertoaru, govorim o Zagrebu, naravno. Taj komad na svim razinama korespondira s onim što kao društvo i kao ljudska bića proživljavamo, a u režiji i igri cijelog ansambla vidim, osjećam i prepoznajem strast i ljubav prema kazališnom činu. U uvjetima u kakvima jesmo, mogu samo poželjeti da predstava poživi i da je pogleda što više ljudi.

Malo je poznato da si bila polaznica i Imaginarne filmske akademije u Grožnjanu. Kakvo iskustvo nosiš iz te škole?

Samo najbolje. Ja sam prva generacija polaznika i ono što je učinilo to iskustvo nezaboravnim upravo je entuzijazam, polet i veselje što je jedna divna ideja doživjela svoju realizaciju. Zahvaljujući genijalnoj "trojci", dr. Vjeranu Zuppi, Rajku Grliću i Nenadu Puhovskom, njihovoj viziji, energiji, upornosti i mena-

džerskom znanju, Akademija je svake godine sve bolja, okuplja vrhunske profesore i talentirane mlade ljude, već je i izbacila neke filmove i projekte koji donose rezultate i dobivaju priznanja. Meni osobno pružila je mnogo novih saznanja, dva divna ljeta, put u Ameriku sa scenarijem koji sam u sklopu Akademije napisala, i mnogo dragocjenih poznanstava.

Iako si se pomalo bavila filmom pišući scenarije, pred kamere si rijetko dolazila. No sad se nekako i ta vrata otvaraju. Uskoro počinješ snimati film *Ispod crte Petra Krelje*. Veseliš li se, za tebe ipak ne tako čestom, filmskom iskustvu?

Iako nisam glumila mnogo na filmu, uloga koju mi je dodijelio gospodin Krelja savršeno mi odgovara i beskrajno se veselim snimanju. Igram majku u obitelji koja "puca po šavovima" i kroz koju se očituju sve neuroze i problemi što ih je donio Domovinski rat. Ona je moralni stup obitelji, to je žena koja trpi, ali u njoj prepoznajem i mnogo snage i to ću nastojati pokazati. Ekipa kolega je odlična, snima se u Zagrebu, sve za sada izgleda kao da ću provesti jedno sasvim posebno i kreativno ljeto.

